

# Laibacher Diöcesanblatt.

Nr. 9.

Inhalt: I. Allocution vom 4. August 1881. — II. Litterae Apostolicae de instituenda hierarchia in Bosnia et Herzegovina. — III. Anwendung des metrischen Maßes und Gewichtes bei Einhebung und Fäsurung von Naturalbezügen. — VI. Konkurs-Verlautbarung. — V. Chronik der Diözese. — VI. Einladung zur Einhebung der periodischen Eingaben und Ausweise. — VII. Einladung zur Einhebung des Prämumerationspreises für das „Laibacher Diöcesanblatt“.

1881.

## I.

**Allocutio Sanctissimi Domini Nostri Leonis divina providentia Papae XIII. habita die IV. Augusti MDCCCLXXXI ad S. R. E. Cardinales.**

VENERABILES FRATRES

Convocare ad Nos maturavimus amplissimum Collegium Vestrum, ut de creandis Episcopis acturi oblata opportunitate uteremur ad significandum Vobis animum Nostrum doloremque impertiendum hand multis ante diebus susceptum ob res atrociter nefarieque in Urbe actas, cum Pii IX f. r. Decessoris Nostri cineres efferrentur. De quo quidem facto inopinato et indigno dilectum Filium Nostrum Cardinalem a negotiis publicis ad Europae principes referre imperavimus, re recenti. Nihilominus allata magno Decessori Nostro iniuria et pontificia violata dignitas Nos hodierna die vocem promere omnino iubent, ut animi Nostri sensa a Nobismetipsis publice confirmentur, intelligantque catholicae gentes omni, qua possumus, ratione et memoriam viri sanctissimi vindicatam, et maiestatem Pontificis maximi per Nos esse defensam.

Pius IX., ut probe nostis, Venerabiles Fratres, corpus suum in Basilica Laurentiana extra pomerium condi iussit. Itaque cum supremam eius voluntatem hac in re perferri oporteret, monitis iis qui securitatem publicam tueri debent, constitutum fuerat, ut ex Basilica Vaticana corpus aveheretur silentio noctis, eoque tempore quod esse solet maxime quietum. Item ducendum funus esse placuit non eo apparatu qui pontificiae dignitati Ecclesiaeque institutis conveniret, sed quem praesens romanae urbis conditio sineret. Verum eius rei vulgatur repente fama Urbe tota: quare populus romanus, beneficiorum ac virtutum tanti Pontificis memor, sponte demonstrat, velle se parenti publico obsequium pietatemque supremam testificari. Quod quidem grati et amantis animi testimonium plane futurum erat populi romani gravitate et religione dignum, cum nihil aliud esset propositum quam aut funus decenter prosequi, aut, qua incederet, frequentes ac venerabundos adesse.

Ad constitutam diem horamque pompa funebris e templo Vaticano processit, ingenti multitudine ex omni civium ordine per compita perque vias circumfusa. Magnus piorum hominum numerus circa feretrum, maior pone comitabatur, inessu pacato et gravi. Ab his quidem aptas temporis preces fundentibus nec vox nec significatio ulla extitit, quae lacessere quemquam, aut turbas quoquo modo cedere posse videretur. Sed ecce vel a principio non ignota flagitiosorum manus in compositis clamoribus lugubre officium perturbare. Mox aucto numero et audacia, ingeminare terrores ac tumultus, rebus sanctissimis maledicere, spectatissimos viros sibilis conviciisque accipere: vultuque et voce et ira minaces circumvenire hostiliter lugubrem comitatum, et verberibus saxisque certatim petere. Immo, quod nulla barbaria tentavisset, ne reliquias quidem Pontificis sanctissimi pepercerunt. Non modo enim nomen Pii IX contumeliose appellatum, sed in currum quadrigarum, quo reliquiae vehebantur, coniecti lapides, pluriesque in clamatum, proiciendos inhumatos cineres. Continuatumque longo viarum tractu, duarum

horarum spatio, turpe spectaculum. Quod si non ad extrema ventum est, moderationi eorum tribuatur, qui quamvis omni vi petulantiaque lacessiti iniurias patienter ferre maluerunt, quam ullo modo sinere ut inter illud pietatis officium funestiora contingerent.

Haec facta nota omnibus et publicis confirmata monumentis dissimulare aut denegare ii, quorum interest, nequicquam conantur: eadem, quocumque fama nuntiavit, non modo catholicarum gentium animos moerore compleverunt, sed liberrimam indignationem cunctorum hominum moverunt, apud quos valet humanitatis nomen. Undique commeant ad Nos quotidie litterae labem dedecoris et immanitatem sceleris exsecrantium.

Sed maximam sollicitudinem animique angorem Nobis ante alios attulit casus nefarius et gravis. Quoniam autem officio impellimur, ut maiestatem Pontificatus romani, verendamque Decessorum Nostrorum memoriam tueamur, idcirco teterrimum facinus in conspectu Vestro, Venerabiles Fratres, conquerimur et deploramus, illatamque expostulamus iniuriam, cuius ad eos culpa pertinet, qui nec iura religionis nec civium libertatem adversus impiorum hominum furorem defenderunt. Atque ex hoc ipso perspiciat catholicus orbis quanta Nobis in Urbe securitas relinquatur. — Cognitum perspectumque erat, coactos Nos esse ad asperam multisque de caussis non ferendam conditionem: hanc tamen recens eventus, de quo loquimur, magis patefecit atque illustravit, simulque ostendit, si acerbis Nobis est rerum praesentium status, acerbiorum esse expectationem reliquarum. — Quod si evecos per Urbem Pii IX. cineres indignissimae perturbationes maximique tumultus consecuti sunt, quis praestare queat, non eandem improborum futuram audaciam, si Nos incedere convenienter dignitati Nostrae per Urbem spectarent? Praesertim si datam sibi causam putarent, quod Nos officium coegisset aut latas in Urbe leges non iustas damnare, aut quicquam aliud publice non iure gestum reprehendere. Quapropter magis magisque intelligitur, non alio modo Nos Romae nunc posse consistere, quam in aedibus Vaticanis captivos. Immo si quis attente certa indicia consideret, quae passim erumpunt, simulque cogitet, aperte coniuravisse sectas in excidium catholici nominis, non sine causa affirmari potest, adversus Ecclesiam Christi et Pontificem maximum, fidemque avitam Italorum perniciosiora consilia maturari.

Nos quidem ad istos ingravescens certaminis gradus diligenter, uti debemus, attendimus: eodemque tempore quid Nobis ad defensionem maxime expediat ponderamus. Spe omni in Deo posita dimicare summa contentione certum est pro incolumitate Ecclesiae, pro libertate Pontificis, pro iuribus et maiestate Sedis Apostolicae: in eoque certamine nec labores fugere, nec difficultates reformidare. Neque propugnaturi soli sumus, quoniam virtuti constantiaeque Vestrae, Venerabiles Fratres, plurimum in omnes partes confidimus. Ac non levi etiam vel solatio vel adiumento est voluntas et religio Romanorum, qui multis insidiis circumventi atque omnibus artibus sollicitati, tamen in obsequio Ecclesiae, in fide Pontificis maximi singulari fortitudine perseverant, nullumque locum praetermittunt demonstrandi quam alte eas virtutes insculptas animo retineant.

*De Hierarchia ecclesiastica instituta in Bosnia et Erzegovina.*

Interea vero, quamquam in summis iis, quas diximus, et temporum et rerum difficultatibus versemur, tamen muneris Apostolici memores, operam Nostram in re catholica vigilanter administranda collocare, quantum licet, non praetermittimus; atque adiuvante studio Nostrum summa Dei benignitate, christianarum gentium utilitati servire pergimus. — Quam ad rem libentes commemoramus hoc loco collatas nuper in Bosniam et Erzegovinam curas. Cum enim valde cuperemus rem sacram in iis regionibus melius ordinare firmiterque stabilire, communicatis cum carissimo in Christo Filio Nostro Francisco Iosepho Austriae Imperatore et Hungariae rege apostolico consiliis, hierarchiam ecclesiasticam in iis provinciis constituendam curavimus. Huius rei causa sedem urbis Seraiensis, quae Bosniensium urbium



princeps habetur, Archiepiscopali et Metropolitana dignitate auximus, ac Verhbosnensem appellari iussimus: eidemque sedes episcopales tres, nempe Banialucensem, Mandetriensem seu Dumniensem, Mercanensem et Tribuniensem Ragusini Episcopi administrationi conceditam, tamquam provinciales adsignavimus et addiximus, earumque sedium Episcopos Archiepiscopi Verhbosnensis suffraganeos futuros decrevimus. — Mandavimus porro, Venerabiles Fratres, ut exemplaria Apostolicarum Litterarum, quas de ecclesiastica hierarchia in memoratis regionibus constituta in lucem edi iussimus, Vobis tradantur, ut ex iis varias rerum sacrarum in iis locis vices, et totam rei a Nobis gestae rationem intelligatis.

Hanc providentiae rationem a Nobis initam eo certe valituram confidimus, ut inter Slavorum populos, qui lucem diligunt, gloriosis eorum Apostolis et Patronis caelestibus suffragantibus, Christi religio ampliora incrementa suscipiat, ac tamquam ex fecundo semine laeta salutis seges, Dei gratia fovente, succrescat ac floreat.

*Confirmatio electionis*

*Patriarchae Ciliciensis Armeniorum.*

Nunc pergratum est referre ad Vos, Venerabiles Fratres, de recenti cooptatione Patriarchae Ciliciensis Armeniorum. Etenim luctuoso illo, quod nostis, fere sublato dissidio, patriarchali se dignitate sponte abdicavit Venerabilis Frater Antonius Hassun, cui ob laborum ac virtutum merita romanae purpurae honorem deferendum censuimus. Quamobrem providimus, ut Venerabiles Fratres Episcopi Armenii in Synodum congregati novum Patriarcham eligerent seu postularent. Coortis ex inopinato difficultatibus, rem distulerunt; sed tandem synodali conventu habito in aede honori sancti Nominis Deiparae sacra, die sexta superioris mensis, Venerabilem Fratrem Stephanum Azarian, Archiepiscopum Nicosiensem *in partibus infidelium*, Patriarcham Ciliciensem, Petri X nomine appellantes, maiore suffragiorum parte renunciarunt. Iidem deinde Episcopi litteris die octava superioris mensis ad Nos datis, suae observantiae testibus, omnia a se in hac electione gesta Nobis significarunt; atque intelligentes Patriarchalem dignitatem omnem vim et firmitatem suam a beato Petro Apostolorum Principe accipere, qui divina ordinatione agnis et ovibus praepositus *claves regni caelorum communicandas ceteris solus accepit*,\*) a Nobis, ut par erat, per preces postularunt, ut Synodalem electionem Apostolica Nostra auctoritate confirmare vellemus. Id pariter suppliciter Nos rogavit Venerabilis Frater Stephanus Azarian Patriarcha electus seu postulatus, qui epistola ad Nos missa die octava superioris mensis, una cum formula professionis fidei a se subscripta, quam ad formam ab Urbano VIII propositam coram Synodo edidit, obsequii et devotionis sensus erga hanc Apostolicam Sedem luculenter exposuit, et in eius fide et auctoritate se perpetuo futurum declaravit. Firma itaque fiducia est Nobis, Venerabiles Fratres, eundem Patriarcham electum seu postulatum, qui in varietate munerum quae gessit observantiae erga Romanam Ecclesiam, peritiae in rebus agendis, constantiae in catholica unitate tuenda perspicua argumenta semper exhibuit, omnem operam daturum, ut in eo amplissimo gradu quem obtinet, omnibus boni Pastoris partibus tum verbo, tum exemplo, tum studio in animarum salute quaerenda, fideliter satisficiat. Hac fiducia erecti, de consilio Nostrae Congregationis Fidei Propagandae Orientalium Ecclesiarum negotiis praepositae, precibus eiusdem electi seu postulati Patriarchae et Coepiscorum eius annuendum censuimus, et eundem Stephanum Azarian in Patriarcham Ciliciae Armeniorum Apostolica Nostra auctoritate confirmandum et canonice instituendum decrevimus.

Itaque auctoritate Omnipotentis Dei, sanctorum Apostolorum Petri et Pauli ac Nostra confirmamus et approbamus electionem seu postulationem a Venerabilibus Fratribus Episcopis Armeniis Ciliciae factam de persona praedicti Archiepiscopi Stephani Azarian, quem absolvimus a vinculo quo te-

\*) S. Optat. Milev. l. VIII.

nebatur Ecclesiae Nicosiensi *in partibus infidelium*, ac transferimus ad Patriarchalem Ecclesiam Ciliae Armeniorum, praeficientes eum Patriarcham et Pastorem eidem Patriarchali Ecclesiae, prout in Decreto et Scheda consistorialibus exprimetur, contrariis quibuscumque non obstantibus. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

## II.

Litterae Apostolicae, quibus Hierarchia episcopalis in Bosnia et Herzegovina instituitur.

**LEO EPISCOPVS**  
**SERVVS SERVORVM DEI**  
AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

Ex hac augusta Principis Apostolorum Cathedra, in qua Deo placuit humilitatem Nostram collocare, cunctas orbis regiones Nostri ministerii curis complectentes, adhibendam a Nobis esse omnem operam agnoscimus, ut catholica religio, mater et magistra omnis rectae disciplinae omnisque civilis humanitatis, ubique in dies maiora incrementa suscipiat, ac populi omnes ad humanae et caelestis felicitatis iter tenendum eius ductu ac praesidio adiuventur. Hoc in ministerio, dum animus Noster ex conspectu et gravitate malorum, quae humanam societatem premunt, ex pertinaci bello, quo Sancta haec Sedes ab hominibus religioni infensis impetitur, non levi acerbitatis sensu afficitur, Clementissimus Deus opportuna Nobis suae benignitatis solatia deesse non patitur, secundos exitus studiis Nostris pro salute animarum saepe tribuens, ac propitius efficiens, ut catholica fides pluribus in locis graviter concussa et oppugnata, in aliis suam sedem statuatur feliciter, suique salutaris regni fines proferat. Huius porro solatii non levem fructum excepimus in iis illustribus filialis animi et devotae voluntatis testimoniis, quae Slavonicae nationis gentes, insignis christianae familiae pars, ob paternum studium, quo ipsarum bonum promovere studemus, Nobis grata dilectionis vice publice exhibuerunt. Ex quibus rebus, quantum salutis eorum desiderium Nos movet, tantum etiam spei magnitudo Nos erigit qua fore non dubitamus, ut eiusdem nationis homines, qui adhuc catholicae unitatis exsortes sunt, post tristes rerum vices quas diu pertulerunt, cogitantes felicitatem dierum quibus maiores eorum, ad christianam et civilem vitam instituti, Apostolicae Sedi adhaerebant, et felicem fratrum conditionem, qui in fide Romanae Ecclesiae manentes, in ea semper tutelam, solatium, praesidium matris amantissimae paratum habuere, in eius gremio fidum perfrugium quaerant, et firmo fidei caritatisque vinculo cum ea coniungantur.

In hac autem sollicitudine et dilectione, qua Slavicas gentes omnes complectimur, plurimum gaudemus opportunitatem Nobis oblatam esse, qua spiritualibus necessitatibus et rationibus eorum consulere possemus, qui in provinciis Bosniensi et Herzegovinensi degunt, quae ob temporum vices mutato in iis regionibus reipublicae statu, nunc a carissimo in Christo Filio Nostro Francisco Iosepho Austriae Imperatore et Hungariae Rege Apostolico tenentur et administrantur. Nam cum pro munere Nostro opportunum putarem, res religionis in iis provinciis ad eam formam adducere, quae novae rerum publicarum conditioni melius responderet, et gentibus illis ad uberius percipienda Ecclesiae adiumenta prodesset, Nos spectatissimi Imperatoris et Regis sinceram religioni et pietati confisi, cum Eo egimus, ut Sua studia Nobiscum coniungeret, et benevola voluntate Nostris desideriis obsecundaret. Spes et vota Nostra optatos exitus habuere: Augustus enim Imperator et Rex, cui cognominis Apostolici dignitas ad nobiles virtutes Maiorum Suorum repraesentandas incitamento est, officia et desideria Nostra perhumane excepit, Eoque favente Nobis datum est, ut novam ecclesiasticam provinciam constituere possimus in ea Illyrici parte, cuius illustrem memoriam Catholicae Ecclesiae fasti posteris prodiderunt.



Ac sane compertum est certisque testatum historiae monumentis, Illyrici provincias, quae usque ad Istrum flumen pertinebant, evangelica luce ab initio fuisse illustratas Apostoli gentium ministerio, qui ad Romanos scribens ac memorans ea, quae per ipsum Christus operabatur *verbo et factis in virtute signorum et prodigiorum, in virtute Spiritus Sancti*, aiebat se *ab Hierusalem per circuitum usque ad Illyricum replevisse evangelium Christi*. <sup>1)</sup> Scilicet ille ministrum Christi in gentibus se exhibebat *totum Illyricum percurrrens*, velut antiqui Patres memoriae tradidere, <sup>2)</sup> *ac ubique spargens scintillas fidei, quas auspex Spiritus Sanctus excitabat, vivasque semper servabat*. Quum itaque Doctor gentium divini verbi semen iis regionibus diffudisset, quas postea discipuli eius et Apostolorum Principis, Lucas, <sup>3)</sup> Clemens <sup>4)</sup> ac Titus <sup>5)</sup> sedulo excoluerunt, mirum dictu est quantopere res christiana profecerit, quantaque habuerit incrementa, ecclesiastica hierarchia constituta, in qua episcopales sedes Thessalonicensis, Salonitana ac Sirmiensis principatum obtinebant, quae merito a duobus Principibus Apostolorum primos Pastores suos accepisse gloriantur. Neque regionibus illis defuit martyrum decus aut doctorum illustrium, in quibus memorare praestat clarissimum illud occidentalis Ecclesiae lumen, ac eximium divinarum litterarum interpretem, Hieronymum, qui apud veteres fines Pannoniorum et Dalmatarum <sup>6)</sup> primam lucem hausit.

Romani autem Pontifices Praedecessores Nostri nullam benevolentiae, nullam suarum curarum partem Illyrici provinciis unquam deesse passi sunt; imo in finibus iis, quae orientem magis spectant, quosdam constituerunt sacrorum Antistites, qui vicaria Apostolicae Sedis potestate praeessent, adhibitis nempe Thessalonicensis Ecclesiae Episcopis, qui hoc ministerio fungerentur. Ita provinciae illae Romanorum Pontificum non intermissis curis prospere floruerunt, quod magnus Nicolaus I. Praedecessor Noster, datis ad Michaëlem Imperatorem litteris, declarabat his verbis: *Illyricana dioecesis Antecessorum Nostrorum temporibus, scilicet Damasi, Siricii, Innocentii, Bonifacii, Caelestini, Sixti, Leonis, Hilari Simplicii, Felicis atque Hormisdæ sanctorum Pontificum sacris dispositionibus augebatur*. <sup>7)</sup> Quin etiam hisce litteris antiquiores epistolae alterius magni Praedecessoris Nostri Gregorii I. perpetuum atque illustre monumentum exhibent cum supremae auctoritatis, tum praecipuae sollicitudinis et effusae caritatis, qua haec Romana Sedes pro re nata necessitatibus Pastorum ac fidelium regionum earumdem, in aedificationem et augmentum mystici corporis Christi, opitulari consuevit.

At vero fatiscens Romani imperii viribus, quum ii, qui suprema potestate pollebant, impares essent cohibendis gentium exterarum copiis irrumpentibus undique et omnia late populantibus, etiam regiones illae florentissimae a Gothis et ab Hunnis primo, mox ab Avaris et a Slavonis occupatae sunt. Quare in ea tristi vice caedium et vastationum, non modo plures ex urbibus vetustate et amplitudine insignibus excisae sunt, sed etiam plures e nobilioribus sedibus episcopalibus omnino defecerunt. Sed neque vis animi, neque studium defecit Romanorum Pontificum, qui curis conlatis ad sarcienda damna, ad ruinas fulciendas, omnem operam dedere partim solandis miseris et iacentibus erigendis, partim instituendis ad christianae vitae mores rudibus illis convenis, ut ex eis tamquam vivos lapides honori spiritualis domus, et nobiles christianae humanitatis alumnos bono civilis societatis conflarent. Et sane saeculo septimo, quum Servii et Croatae e Carpathiis montibus profecti in regionibus Slavoniae,

<sup>1)</sup> Rom. XV. 19.

<sup>2)</sup> S. Asterius Episc. Amaseae hom. v in Princip. Apost. Cf. s. Hieron. ep. LIX. ad Marcellam; s. Greg. Nyssen. orat. de s. Stephano Protom.; Joann. VIII. ep. CIX. ad Petrum Comit.; s. Petrus Damian. sermo de ss. Apost.

<sup>3)</sup> S. Epiphani. haeres. LI.

<sup>4)</sup> Farlat. Illyric. sacr. tom. I. proleg. part. III § 1.

<sup>5)</sup> S. Hieron. in cap. IV. epist. II. ad Timoth.

<sup>6)</sup> Idem de viris illustrib. cap. ult.

<sup>7)</sup> S. Nicol. I. PP. epist. IV. ad Mich. Imp.

Croatiae, Serviae, Dalmatiae et Istriae sedes suas figerent, Ioannes IV. Pontifex Maximus dum Ecclesiae Romanae fundebat opes in levamen eorum, quos misera servitus premebat, ac sanctorum Martyrum reliquiis tutam quietis sedem parari curabat, sui etiam muneris duxerit novorum convenarum saluti consulere, misso ad eos Martino Abate, viro sanctissimo, qui ipsos ex errorum tenebris ad evangelicae veritatis lucem adduceret. <sup>1)</sup> Neque vero dubitandum est, quin Episcopi et Sacerdotes ex urbe Roma missi ab eodem Pontifice, aliisque proximis eius Successoribus, ad omnia pietatis opera instituerint eos Slavoniae populos, qui meridionales audiunt, illosque lavacro regenerationis expiatis una cum duobus Principibus Porino et Porga, tamquam primitias cognatarum gentium, in ovile Iesu Christi exceperint. <sup>2)</sup>

Haec porro Praedecessorum Nostrorum sollicitudo insigniter etiam eluxit insequentibus saeculis, quibus studio Romanorum Pontificum Nicolai I. Hadriani II. et Ioannis VIII. adiutoribus sanctissimis viris Cyrillo et Methodio germanis fratribus, quorum religionem et cultum magno cum animi Nostri solatio nuper latius proferendum augendumque censuimus, Slavicae gentes quae ab austro ad boream pertinent, plenius hauserunt evangelicae doctrinae lumen, ac per eam ad humanum civilemque cultum deductae, sanctam religionis et iustitiae formam induerunt. <sup>3)</sup>

Quum igitur Slavonicae gentes mirum in modum ad catholicam veritatem conversae in communionem fidei et caritatis cum Apostolica Sede venissent, arctam cum ea coniunctionem, filialis studii nexibus devinctae, diu retinuerunt, et ex illa, unde unitas sacerdotalis, unde salutis doctrina manat in totum orbem, tamquam e vivo fonte roris caelestis hauserunt ubertatem. Regnis imo ac principatibus Slavici nominis constitutis, positum in more fuit Slavicorum Regum et Principum, ut in fidem et tutelam sese reciperent beatissimi Petri, quem colebant in Ipsius Successoribus, utpote heredibus potestatis eius, quam Ipse a Pastore aeterno in gregem christianum universum acceperat. Sed enim, postquam nonnullae ex iis gentibus, rebellis sequutae Photii vestigia, e materno complexu recesserunt Catholicae Ecclesiae frustra retinere abeuntes, et devios revocare conantis, quasi palmites e vite abscissi exaruerunt, et e florenti statu in eas aerumnas miserosque casus prolapsae sunt, quos suis monumentis historia posteritati tradidit. Quare Nobis, plurimum saeculorum experientia edoctis, potiori iure licet eas gentes compellere et alloqui iis verbis, quibus Ioannes VIII Decessor Noster, quasi rerum futurarum praescius, eas ad unitatem catholicam revocare contendebat. Aiebat enim: *Reminisci debetis quanta eosdem praedecessores vestros prospera evidentissime committantur, quando ad limina Petri Apostoli caelestis regni clavigeri devoto pectore quasi proprii filii confluebant, et quanta postmodum nunc usque sustinetis adversa, cum ab ea Sede b. Petri vos quasi alienos separare non dubitastis* <sup>4)</sup>.

Variis haece rerum vicibus obnoxii etiam fuere populi, qui Bosniae et Herzegovinae regiones, ad quas modo convertimus curas Nostras, incolere. Provinciae enim istae variis Principibus finitimarum gentium, prout quisque viribus magis pollebat, obtemperarunt; modo ab iis qui Serviae vel Croatiae praeerant, modo ac aliis dominatoribus subactae. Hinc fieri non potuit, ut a funesta errorum lue, quae circa illas serpebat, immunes evaderent. Quum autem saeculo duodecimo in potestatem regum Hungariae, regni Ramae nomine suscepto, devenerunt, ad Ecclesiae communionem reversae, florentis denuo religionis fructibus usae sunt. Ast ea res laeta licet, tamen diuturna non fuit: etenim non multo post e vicinis Bulgariae finibus alia mala labes in eas irrepsit lateque grassata est, priori longe pestilentior ac foedior, ex antiquis Manichaeorum erroribus orta, quae Patarenorum sectae nomen indidit. Ex hac autem tristi colluvie, quae per tria fere saecula regiones illas foedavit, plurima et exitiosa damna in eorum popu-

<sup>1)</sup> Liber Pontif. in Ioan. IV.

<sup>2)</sup> Constantin Porphyrogen. de administr. imper. cap. XXX., XXXI., XXXII.

<sup>3)</sup> Ioan VIII. ep. ad Mihaël. Borisium regem Bulgar.

<sup>4)</sup> Epist. CCXXXIV ad cleric. Salonit.



lorum fidem moresque redundarunt. Nihilominus in ea calamitate temporum luculenter enituit Romanorum Pontificum zelus et paterna sollicitudo eo constanter intenta, ut ex agro Domini zizania evelleret, christianae fidei germina tueretur ac aleret, atque ita sinceræ pietatis cultum instauraret. Namque, ut alios missos faciamus, præcipuam ac præclarissimam partem supremi ministerii sui in eam rem contulerunt Innocentius III, Honorius III, Gregorius IX, Innocentius IV, Nicolaus IV, Ioannes XXII, Benedictus XII, Urbanus V, Gregorius XI, Eugenius IV ac Nicolaus V, qui partim crebris legationibus et apostolicis litteris ad Principes ac Praesules missis, partim sacris expeditionibus hominum apostolicorum, qui zelo flagrantes animarum salutem curarent, partim frequentia mansionum pro his passim conditarum, quæ futuræ erant nobiles religionis et sanctimoniae sedes, illud præstiterunt, ut corruptas hominum mentes, qui errores inter et mala morum inveteraverant, sensim ad suave iugum evangelicæ legis subeundum inflecterent. Cuius rei laudem, haud exigua ex parte, sibi vindicant sodales e religiosis familiis sanctorum Francisci et Dominici, ex quibus non pauci, ab hæreticis caesi, gloriosam pro Christi nomine mortem oppetierunt.

Nec destitit interim hæc Sancta Sedes duas illas provincias aliis atque aliis benefactis afficere, maxime ex eo tempore quo regnum Bosniacum fuit constitutum. Scilicet quum sæculo XIV, concessu Ludovici Regis Hungariæ, Stephanus Tuartkus qui Bosniae præerat, Bannus eorum lingua appellatus, assumpsisset ipse regium nomen et cultum, adiecto ditioni suæ principatu Culmiae in Herzegovinensi tractu, qui S. Sabae ducatus etiam dicebatur, ex eo tempore Romanos Pontifices iugiter appellare opemque rogare consueverunt Bosniae Reges, in maximis ac necessariis rei publicæ temporibus, nec illis unquam a Decessoribus Nostris consilia, auxilia, solatia, omnia demum paternæ charitatis officia defuerunt. Huius rei insigni documento est Catharina Bosniae Regina illustris, quæ patriæ excidio impedente, tutum in hac alma Urbe asylum et a Decessoribus Nostris dignum suo fastigio cultum nacta est, quæque propterea, morte appetente, in supremis testamenti tabulis, quibus Romanam Sedem Bosniaci regni heredem instituebat, gratiam sibi præstitam ac munificentiam in se collatam a Summis Pontificibus Pio II et Sixto IV diserte commemorandam censuit<sup>1)</sup>.

Sed inter sedulas curas, quas Apostolica Sedes in Bosnienses contulit, memoria præcipue dignum est studium illud, quod pluries Romani Pontifices prætulere, ut in ea regione ecclesiasticam hierarchiam constituerent, augendo nempe tum dioeceses tum sacrorum Antistitum numerum, prout rerum conditio et utilior rei sacrae procuratio apud Bosnienses postulare videbatur. Indubia enim monumenta testantur, postquam Slavicae gentes, quæ australem regionis partem incolebant, catholice pietatis fidem susceperunt, res sacras in amplissima illa regione longo temporum cursu unius tantum Episcopi regimine fuisse administratas, qui pro publicis eorum locorum vicibus metropolitanae iurisdictioni modo Salonitanæ sedis aut Spalatensis, tum Diocletianæ aut Antibarensis, alias etiam Ragusinae et quandoque Colocensis, tamquam suffraganeus obnoxius erat<sup>2)</sup>. Cum hic esset rei sacrae status in Bosnia, Prædecessor Noster Innocentius III, qui sæculo XIII ineunte studio incensus religionis rebus in eo regno consulendi Iohannem de Casemario suum et Apostolicæ Sedis Legatum illuc miserat, ex eius litteris intellexit religionis condiciones in Bosniensium finibus poscere, ut episcopales sedes in iis omnino augebantur. *Noveritis, ita enim Legatus scribebat, quod in regno... de Bosna non est nisi unus Episcopatus, et Episcopus modo mortuus est. Si posset fieri quod aliquis Latinus ibi poneretur et aliqui etiam ibi tres vel quatuor crearentur novi, non modicum exinde utilitatis accresceret ecclesiasticæ, quia regnum est ad minus diaetarum decem et plus*<sup>3)</sup>. Cum ei Pontifici datum non fuisset, ut, sicuti optabat, hoc

<sup>1)</sup> Assemanni kal. Eccl. univ. tom. v, part. 1 cap. III. pag. 96.

<sup>2)</sup> Farlat Illyr. sac. tom. IV, p. 37 seqq.

<sup>3)</sup> Innoc. III lib. VI, ep. CXI. Johan. Casemario ad Pont.

pium et salutare consilium ad exitum adduceret, Gregorius IX, qui ipsi post Honorium III in Pontificatu successit, pro suo fidei conservandae ac propagandae in iis partibus zelo, eius implendi ac perficiendi cura suscepta, anno MCCXXXIII litteras dedit ad Iacobum Cardinalem Episcopum Praenestinum Apostolicae sedis in Pannonia Legatum, eiusque fidei et prudentiae commisit, ut novae in Bosnia episcopales instituerentur sedes, ac Episcopi eligendi solida scientiae et pietatis laude fulgerent <sup>1)</sup>. Etsi flagrantissimum huius etiam Pontificis studium optatum exitum habere non potuit, operam tamen adhibuit, ut dignior Antistes Bosniensis Ecclesiae sacris praesesset, cuius dignitatem delato etiam Apostolici Legati munere, amplificandam censuit <sup>2)</sup>.

In sequentibus autem temporibus Eugenius IV vestigiis Decessorum inhaerens, cum Stephano Thomae Bosniae Regi regalis coronae decus tribueret, de sacrae potestatis gradibus in eius regno stabilendis cum ipso agendum putavit. Cum hic Princeps metu ingruentium hostium oblatae occasione defuisset, ac Stephanus filius, qui patri in regno successit, maiorem vim animi ostendens, ad Apostolicam hanc Sedem legatione missa, oblata patri occasione libenter se usurum declarasset, Pius II Pontifex Maximus S. E. R. Cardinalibus in consilium adhibitis, novas cathedrales sedes in Bosnia instituendas easque idoneis rectoribus committendas decrevit, atque haec per regios Legatos ad Regem ipsum afferri curavit <sup>3)</sup>. At dum, impedimentis omnibus sublatis, opportuna facultas data videbatur religionis rebus apte in Bosnia constituendis, rerum publicarum status, qui in deterius in ea regione quotidie ruebat, miserandum in modum eversus est; atque ita consilia et curae irritae cecidere, quas per plura saecula ad promovendas Bosniensium utilitates Praedecessores Nostri conferre nunquam intermiserant.

In maxima hac perturbatione rerum, religione pariter magnis calamitatibus perculsa, Episcopus, qui unus pastorale ministerium apud Bosnienses exercebat, solum vertere coactus, Diakovae in finitima Slavoniae urbe suam sedem collocavit. Herzegovinae gentibus, pari rerum calamitate afflictis, gravibus quoque impedimentis interceptus fuit usus sacrae potestatis Episcopi Mercanensis et Tribuniensis, cuius illae magna ex parte pastorali regimine utebantur, dum reliquarum partium cura ad finitimos Dalmatiae Episcopos pertinebat. Cum itaque eo res adductae fuissent, ut suorum Pastorum praesidium gentes illae amplius experiri non possent, Romani Pontifices eo acrius incensi ad opem ferendam, quo maiore in discrimine earum versabatur salus, excitato virorum apostolicorum zelo, ac opera adhibita sacri Consilii christiano nomini propagando, meliori qua fieri potuit ratione, fidei in iis partibus tuendae et religionis detrimentis sublevandis consuluerunt. Qua in re luculenter enituit sodalium Franciscalium ex ordine veteris observantiae constantia et virtus, qui operam in iis provinciis propagationi fidei navantes, pro qua interdum etiam sanguinem fuderunt, pluribus relatis salutis fructibus, egregie de religione sunt meriti. Cum porro Praedecessores Nostros non laterent gravia damna quae obnoxii sunt ii, a quibus longe abest procuratio Pastoris, auctoritate Eorum decreto edito a sacro Consilio propagandae fidei praeposito, anno MDCCXXXV die v Novembris, Apostolicus Vicariatus institutus est, qui in locum episcopalis Bosniae sedis suffectus, Bosniensibus simul et Herzegovinensibus prospiceret; atque huius ministerii munus viro episcopali dignitate aucto fuit creditum, ut in Bosnia suam sedem statuens, spirituali utriusque provinciae procuracione rite fungeretur.

At cum Deo favente laeti fructus ex hisce curis extarent, et fidelium numerus feliciter augetur, anno MDCCCLII Decessor Noster felicis recordationis Pius IX ad christianum nomen latius propagandum et fovendam unitatem spiritus in vinculo pacis inter operarios, qui in vinea Domini laborant, peculiarem et proprium religionis rebus in Herzegovina curandis Vicariatum Apostolicum constituit,

<sup>1)</sup> Regest. Gregor. IX, lib. VII ep. CLXIV.

<sup>2)</sup> Ibid. lib. XII, ep. CCCLIV.

<sup>3)</sup> Gobelin. commentar. Pii II, lib. XI.



servata tamen episcopali sede Mercanensi et Tribuniensi, cuius administrationem conlatis antea cum imperiali Austriae Gubernio consiliis, Gregorius XVI Episcopo Ragusino demandaverat. Quae rationes, Praedecessorum Nostrorum providentia initae, in illarum provinciarum bonum apprime redundarunt, in quibus oblata hominibus veritatis excipiendae opportunitas et ad christianam professionem colendam auxilia effecere, ut fides, religio et pietas ampla in iis incrementa susciperet.

At nunc singulares grates Deo Clementissimo a Nobis in humilitate cordis agendas esse intelligimus, cum Eius munere Nobis datum sit, ut post tot saeculorum lapsum, post tot luctuosas rerum vices, quod olim incliti Nostri Praedecessores summis votis optabant, quod ad res Ecclesiae in superius memoratis provinciis ad meliorem statum adducendas pertinet, opportune praestare et perficere, ecclesiastica scilicet hierarchia in iis constituenda, possimus. Non enim dubitandum est quin hierarchica ecclesiasticae rei administratio, in qua, velut in compage humani corporis, varietas ipsa graduum et officiorum, ob commune fidei et caritatis vinculum et supremi auctoritatem capitis omnia moderantis et agentis, ad mutuum omnium partium inter se consensum et incolumitatem mirifice redundat, ubi in illis provinciis fuerit constituta, dum sensim praesidia augebit, quae ad religiosum cultum animorum spectant, ac omnium vires ad commune bonum impellet, eo valitura sit, ut fideles in cristianae vitae officiis una eademque disciplinae ratione utantur, ac pacis et caritatis nexu omnium animi arctius consocientur.

Nos itaque rogatis, ut negotii gravitas postulabat, Venerabilium Fratrum Nostrorum S. E. R. Cardinalium sententiis, ac totius rei ratione accurate perpensa, levantes oculos in montes unde Omnipotentis Dei venit auxilium, ac propitiam opem implorantes Immaculatae Dei Matris, sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, sanctorumque Pontificum Confessorum Cyrilli et Methodii, qui evangelii lumine inter Slavicas gentes olim invento, eis nunc caelesti patrocinio suffragantur, motu proprio, certa scientia ac matura deliberatione Nostra deque amplitudine Apostolicae auctoritatis, ad maiorem Dei Omnipotentis gloriam et religionis catholicae inter easdem gentes exaltationem ac incrementum, constituimus ac decernimus, ut in Bosniae et Herzegovinae districtibus iuxta canonicarum legum praescripta hierarchia ordinariorum Episcoporum instituat et fiat, qui a sedibus nomen accipient, quas hisce Nostris litteris erigimus, et in ecclesiasticam provinciam constituimus.

Ac primum a territorio, iurisdictione, administratione, regimine Episcopatus Bosniensis, qui a fel. rec. Clemente XIV Apostolicis litteris die IX Iulii anno MDCCLXXIII datis, instante Maria Theresia Hungariae Apostolica et Bohemiae Regina Illustri, finitimae Ecclesiae Sirmiensi aequae principaliter et in perpetuum fuit unitus, omnes regiones et loca citra Savum existentia, quae politicis Bosniae finibus comprehenduntur, auctoritate Apostolica in perpetuum seiungimus, distrahimus, separamus, itemque Apostolicos Vicariatus in Bosniensi et Herzegovinensi districtibus constitutos, eadem auctoritate supprimimus, extinguimus ac suppressos declaramus. Deinde in eodem territorio novam provinciam ecclesiasticam constituimus, quae quatuor tantum dioecibus iuxta modum qui sequitur constabit, donec Nobis datum fuerit, ut sedes numero plures instituamus.

Cum urbs Seraium, vulgo *Sarajevo*, in medio paene Bosniensis regionis posita eiusque princeps, ratione situs ac opportunitate loci advenis et negotiatoribus admodum pervia, maiorem prae aliis civitatibus commoditatem Catholicis praebet, ut ad eam propter usus suos commeari possint, cumque etiam catholici Episcopi apud eam urbem in Werhbosnensi oppido hospitam sedem interdum habuerint, quo tempore, ut fama est, Patarenorum sectae asseclis saevientibus tutum perfrugium quaerebant, hinc sedem Seraiensis urbis, Werhbosnensem ei titulum tribuentes, in archiepiscopalem et metropolitanam sedem et aliarum sedium caput, quae sunt et erunt in utraque Bosniensi et Herzegovinensi provincia per Nos aut Successores Nostros Romanos Pontifices in posterum erigendae, auctoritate Apostolica tenore

praesentium instituimus, facimus ac declaramus, eidemque sedes episcopales tres, nempe duas, quas novas erigimus in civitatibus Banialuco et Mandetrio, vulgo *Mostar*, et aliam iam erectam Mercanensem et Tribuniensem, quam Episcopus Ragusinus donec aliter provideatur administratoris titulo procurabit, tamquam provinciales adsignamus, addicimus, attribuimus; earum vero Episcopos pro tempore existentes in Archiepiscopi Werhbosnensis suffraganeos, qui iuri eius archiepiscopali et metropolitico subsint, accensemus, ac huiusmodi Ecclesiarum clerum populumque universum, quorum causae ad memoratum Archiepiscopum juxta sacrorum statuta canonum referantur, ipsi Archiepiscopo quoad archiepiscopalia et metropolitana iura pariter subiicimus. Quod autem pertinet ad novam dioecesim Mandetriensem, cuius in finibus civitas Dumnensis est, vulga *Duvno*, quam veteres Delminium dixere, unde Dalmatarum nomen est ortum, Nos ratione habita eam urbem cum circumiectis oppidis, ut vetera monumenta tradunt, episcopalis sedis, quae Dumnensis seu Dalmatiae vocabatur, dignitatem obtinuisse <sup>1)</sup>, volumus et mandamus, ut Episcopus Mandetriensis Dumnensi etiam vel Dalminiensi titulo, quo illustris illius cathedrae memoria in posteris vigeat, perpetuo utatur ac decoretur.

Agentes autem de finibus, quibus novae dioeceses, quas supra memoravimus, contineantur, eos in hunc qui sequitur modum statuimus, assignamus et circumscribimus, et ab omnibus perpetuo ac inviolabiliter servari iubemus atque mandamus: nimirum archiepiscopalis sedes Werhbosnensis eum Bosniae tractum complectetur, qui ad septentriones, qua Savum fluit, ab ostiis fluminis Verbitzae ad fauces Drini patet. Ad occasum partem illam, quae Verbitza alluitur, ab huius ostiis ad Dolnje-Skoplje, atque hinc meridiem versus ad montes Dinaricos, quibus Bosnia ab Herzegovina dirimitur. Fines ad austrum ii erunt, qui a Šuica ad oram, qua Rama in Naronem labitur, inde a Narone ad Glavatičevum, inde a Glavatičevu orientem versus ad Drinum, inde a Drino ad fluvium Limum pertinent. Postremo ea pars, quae fluviorum Limi et Uvaci cursu continetur. Limites ad ortum ea parte definientur, quae ab Uvaco fluvio ad montem Ivicam, a Drino usque ad ostia huius amnis protenditur.

Paroeciae autem, quae in descriptis finibus locum obtinent, sunt quae sequuntur:

Serajevo, Ban-Brdo, Kiseljak, Kreševo, Podhum, Kula, Kupres, Suhopolje, Trišćani, Rama, Uzdò, Bugojno, Skoplje, Golo-Brdo, Rastovo, Fojnica, Brestovsko, Gromiljak, Busovača, Podmilačje, Dobretići, Korićani, Pećine, Orašje, Dolac-Travnik, Gučija-Gora, Bučići, Vitez, Crkvica, Zenica, Osova, Zepče, Radunice, Ponievo, Komušina, Bežlja, Žabljak, Sutinska, Vareš, Vijaka, Morančani, Tuzla, Breške, Zovik, Brčki, Gorica, Ulice, Vidovice, Dubrava, Špionica, Tramosnjica, Gradačac, Tolisa, Domaljevac, Tišina, Garevo, Dubica, Potočani, Svilaj, Brood, Koratje, Žeravac, Derventa, Plehan, Foča, Šivša.

Regio autem episcopalis sedis Banialucensis reliqua Bosniae parte constabit, quae ad septentriones iis definitur limitibus, quibus Croatiae regnum a Bosnia dirimitur; ad occasum iis finibus, qui Croatiae sunt quique Dalmatiae sunt, Heržanum usque: ad meridiem ea ora, quae ab Heržano ad Šuicam pertinet: ad ortum demum iisdem limitibus, quos superius archidioecesi Werhbosnensi descripsimus.

Ea in regione continentur paroeciae, quae sequuntur: Banjaluka, Kotorisće, Sokoline, Varcar, Jaice, Glamoč, Grahovo, Petričevac, Ivanjska, Gradiska, Sasina, Stratinska, Volar, Stara-Rieka, Bihać, Popovići, Vidoši, Čuklić, Lištani, Ljubunčić, Livno-Gorica.

Dioecesis Mandetriensis et Dumnensis totum Herzegovinae tractum obtinebit, qui inter fines dioecesis Werhbosnensis et Banialucensis a borea, inter fines Dalmatiae usque ad urbem Metković ab occasu, inter fines dioecesis Mercanensis et Tribuniensis ab austro, atque inter districtum quem vocant Novofori, vulgo *Novi-Bazar*, ab ortu, continetur.

<sup>1)</sup> Cf. s. Gregor. m. lib. I, ep. XXXVIII.



Paroeciae, quae ad hanc dioecesim pertinent, sunt quae sequuntur: Mostar, Široki-Brig, Ljuti-Dolac, Čerin, Gradnići, Gabela, Humac, Veljaci, Klobuk, Rasno, Ružići, Drinovci Gorica, Posušje, Vir, Roško-Polje, Grabovica, Bukovica, Županjac, Šujica Seonica, Rakitno, Kočerin, Gradac, Goranci, Drežnica, Konjic.

Dioecesis Mercanensis et Tribuniensis fines suos integros retinebit, servato pariter paroeciarum numero, quae nunc Episcopi administrantis iurisdictioni subiiciuntur.

Quoniam vero in cathedralibus Ecclesiis Canonorum Collegium loco Senatus est, qui Episcopo adsidet in divinis celebrandis officiis eique in administranda dioecesi suam operam navat; atque etiam per illud cathedrae episcopalis ornatur dignitas, divini cultus augetur decus, et fidelium pietas magis incenditur, Apostolica Nostra auctoritate in archiepiscopali sede Werhbosnensi illico et perpetuo instituimus cathedrale Capitulum constans ex ecclesiasticis idoneis viris, aequali prorsus voce et votis in suis comitiis et quibusque deliberationibus gavisuris, qui ad instar aliarum Cathedralium tum divina officia et munia ecclesiastica, tum onera et quaevis alia, quae huiusmodi virorum coetuum propria sunt, rite diligenterque statutis temporibus obire teneantur, eique insuper facultatem facimus capitulares sibi confiendi constitutiones sacrorum canonum sanctionibus et Tridentino Concilio plane consentaneas, quae nihilominus ordinarii Antistitis approbatione indigeant, ut legis vim sibi vindicare queant.

Volumus porro et mandamus, ut in aliis quoque episcopalibus sedibus, quas modo erigendas statuimus, proprium cuiusque Canonorum Collegium seu Capitulum constituatur, cum primum per temporum rerumque adiuncta licuerit.

Ad curas autem ministerii Nostri illud etiam maxime pertinere intelligimus, ut auctis episcopalibus in Bosnia et Herzegovina sedibus, succrescant in iis Presbyteri indigenae numero plures, qui morum innocentia, pietatis cultu, ardore zeli praestantes, probeque litteras ac scientias edocti, omnes sacerdotalis officii partes uberi cum fructu obire valeant, et ad fidem propagandam in natalibus regionibus studiose suas vires intendant. Quapropter pro certo habentes non defuturam tantae rei munificam liberalitatem pietissimi Imperatoris et Regis Apostolici, statuimus ac decernimus, ut interim, nulla mora interiecta, in archidioecesi Werhbosnensi Clericorum Seminarium provinciale instituatur, quo necessitati prospici queat cum archidioecesis illius, tum caeterarum dioecesium, quas eidem suffraganeas adiunximus. Ac bona prorsus spe nitimur ea ratione ac ope evangelicos operarios quamplures optime comparatos et clero saeculari extituros, qui fideliter alacriterque excolant vineam Domini, uno caritatis et concordiae spiritu cum religiosarum disciplinarum alumnis coniuncti, quos dignis officiis prosequi par est ob diuturnos labores, quibus de Ecclesia et de animarum salute benemereri in iis regionibus sedulo studuerunt. Volumus autem ea accurate servari, quae sapienter a Tridentina Synodo statuta sunt, tum quoad eiusdem Seminarii regimen, tum quoad instructionem et bonorum administrationem.

Sic igitur in Bosniae et Herzegovinae districtibus ecclesiastica provincia unica, quantum praesentes res ferunt, ex uno Archiepiscopo seu metropolitano Antistite et tribus suffraganeis Episcopis constituta, Nobis et Romanis Pontificibus Successoribus Nostris iam nunc reservatum declaramus, ut erectas et institutas dioeceses in alias, ubi opus erit, partiamur, earumque numerum augeamus, limites immutemus, ac quidquid aliud expedire in Domino visum fuerit libere perficiamus. Interim Archiepiscopo et Episcopis supradictis praecipimus et mandamus, ut relationes de suarum Ecclesiarum statu ad Apostolicam Sedem debitum temporibus mittant, nec desistant Nos instructos reddere de iis omnibus, quae pro officii munere ac spirituali fidelium bono nunciare et referre se teneri intellexerint. In sacro vero cleri populique regimine atque in caeteris, quae ad pastorale ministerium pertinent, Archiepiscopus et Episcopi praefati omnibus fruantur iuribus et facultatibus, quibus alii aliarum gentium catholici Archie-

piscope et Episcopi ex communi sacrorum canonum et apostolicarum constitutionum vi fruuntur ac frui poterunt; iisdemque pariter obstringantur obligationibus, quibus alii Antistites ex eadem communi et generali Catholicae Ecclesiae disciplina obstringuntur. Quaecumque propterea sive ex antiqua Ecclesiarum Bosniae et Herzegovinae ratione, sive in subsequenti Missionum conditione ex peculiaribus constitutionibus aut privilegiis vel consuetudinibus viguerint, mutatis nunc circumstantiis, nullum posthac sive ius sive obligationem inducent. Atque ad eum finem, ut nulla in posterum suboriri dubitatio valeat, Nos iisdem illis peculiaribus constitutionibus ac privilegiis cuiuscumque generis et consuetudinibus a quocumque etiam vetustissimo et immemorabili tempore inductis, omnem prorsus obligandi aut iuris afferendi vim ex plenitudine Apostolicae auctoritatis adimimus. Proinde Archiepiscopo et Episcopis praedictis integrum erit ea decernere, quae ad communis iuris executionem pertinent, quaeve ex generali lege sacrorum Antistitum auctoritati permissa sunt. Ulterius intendimus, ut cuncta ad res, iura et personas ecclesiasticas respective pertinentia, de quibus in hisce praesentibus nulla facta est mentio, nullaque inlata specialis providentia, ea omnia iuxta canonice vigentem Ecclesiae disciplinam ultro habenda, dirigenda et declaranda sint.

Nunc vero aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Iesum, qui intima cordis Nostri scrutatur, qui novit quo desiderio flagremus dilatandi gloriam Nominis Sui, et quo caritatis moveamur affectu ad curandam aeternam Slavicarum gentium salutem, quam non aliter eas assequi posse nisi in sinu Catholicae Ecclesiae cognoscimus, firmam prorsus fiduciam fovemus gentes ipsas, quarum bonum in iis, quae a Nobis sunt decreta, spectavimus, nihil potius habituras, quam ut huic Apostolicae Cathedrae super quam Ecclesia aedificata est, maiore in dies devotae voluntatis obsequio et studio iungantur. Immo Episcopis et Sacerdotibus inter eas numero auctis, quibus nullum unquam Apostolicae curae officium deesse patiemur, minime dubitamus non modo Catholicae Ecclesiae filios hac opportunitate usuros, ut magis magisque in religione et pietate proficiant, sed etiam devotis fratribus, qui eiusdem soli et eiusdem sermonis communione sociantur, stimulos additum iri, ut ad eius matris se recipiant sinum, quae omnes pariter in Christo Iesu per evangelium genuit. Annuat propitius dives in misericordia Deus, qui facit mirabilia magna solus, ad quem flectentes genua et expandentes manus vota cordis Nostri fervida extollimus, ut ipsi etiam caelestis gratiae lumine perfusi, fractis miseri dissidii laqueis, verum ovile Christi ingrediantur, utque occurrentes in unitatem fidei, sint Nobiscum unum corpus in Christo.

Decernimus tandem has Nostras litteras nullo unquam tempore de subreptionis aut obreptionis vitio, sive intentionis Nostrae alioque quovis defectu notari vel impugnari posse, et semper validas ac firmas fore, suosque effectus in omnibus obtinere ac inviolabiliter observari debere. Non obstantibus Apostolicis atque in synodalibus, provincialibus et universalibus Conciliis editis generalibus vel specialibus sanctionibus, nec non veterum sedium existentium olim in Bosnia et Herzegovina et Missionum ac Vicariatuum Apostolicorum inibi postea constitutorum, et quarumcumque Ecclesiarum ac piorum locorum iuribus aut privilegiis iuramento etiam confirmatione Apostolica, aut alia quacumque firmitate roboratis, caeterisque contrariis quibuscumque. His enim omnibus tametsi pro illorum derogatione specialis mentio facienda esset, aut alia quantumvis exquisita forma servanda, quatenus supradictis obstant, expresse derogamus, et quorumcumque interesse habentium consensui plenarie supplemus. Irritum quoque et inane decernimus si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem ut harum litterarum exemplis etiam impressis, manuque publici Notarii subscriptis et per constitutum in ecclesiastica dignitate virum suo sigillo munitis, eadem habeatur fides, quae Nostrae voluntatis significationi ipso hoc diplomate ostenso haberetur.



Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrae erectionis, constitutionis, institutionis, restitutionis, dismembrationis, suppressionis, adsignationis, adiectionis, attributionis, decreti, mandati ac voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem haec attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum Eius se noverit incursum.

Datum Romae apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo octogesimo primo III Nonas Iulii, Pontificatus Nostri Anno IV.

C. CARD. SACCONI PRO-DATARIUS — T. CARD. MERTEL

VISA

DE CURIA I. DE AQUILA E VICECOMITIBUS

*Loco † Plumbi*

*Reg. in Secret. Brevium.*

I. Cugnonius.

### III.

## Anwendung des metrischen Maßes und Gewichtes bei Einhebung und Fatirung von Naturalbezügen.

Die k. k. Landesregierung hat mit Zuschrift vom 1. September d. J. Nr. 6645 Nachstehendes anher mitgetheilt:

„Ungeachtet der längst eingetretenen Wirksamkeit der Maß- und Gewichtsordnung vom 23. Juli 1871 R.-G.=

Bl. Nr. 16 de 1872 kommen noch immer Fälle vor, daß sich katholische Pfarrer und sonstige Benefiziaten bei Einhebung fassionsmäßiger Bezüge (Naturalkollekturen) des früheren Maßes und Gewichtes bedienen, wahrscheinlich deshalb, weil die Umrechnung der bezüglichen Ansätze der Fassionen in das dermalen in Kraft stehende metrische Maß- und Gewichtssystem noch immer nicht stattgefunden hat.

Diesem Uebelstande muß im Interesse der Gleichartigkeit der im Gebrauche stehenden Maße und Gewichte und zur Vermeidung von Verwirrung der Bevölkerung entschieden entgegengetreten werden.

Ich beehre mich deshalb zu Folge des hohen Erlasses des Herrn Ministers für Kultus und Unterricht vom 12. August 1880, Z. 12425 das hochwürdige fürstbischöfliche Ordinariat zu ersuchen, die unterstehende Kuratgeistlichkeit, welche zum Bezuge von Naturalkollekturen berechtigt ist, hievon mit der Weisung zu verständigen, ihre Fassionen, falls in selben die Naturalkollektur noch nicht in das neue Maß- und Gewichtssystem umgeändert sind, behufs Umrechnung in triplo anher vorzulegen und sich künftighin bei Einhebung ihrer fassionsmäßigen Bezüge nur des gesetzlichen Maßes und Gewichtes zu bedienen.

Hievon werden die Pfründenvorstellungen zur Benehmungswissenschaft in die Kenntniß gesetzt.

### IV.

## Konkurs-Verlautbarung.

Die Seelsorgerstelle in der k. k. Männerstrafanstalt am Kastellberge in Laibach ist durch Resignation des bisherigen Seelsorgers Herrn Johann Gostisa in Erledigung gekommen. Der Posten, mit dem ein Gehalt jährlicher 600 fl. sammt 25% Diensteszulage, eine Natural-Wohnung und an Naturalien 14 Kubik-Meter harten, sieben Kubik-Meter weichen Scheitholzes, sowie 9 Kilo Stearin-Kerzen verbunden ist, wird unterm 6. Oktober zur Neubewerbung ausgeschrieben und die Bewerbungsfrist wegen Dringlichkeit auf nur 4 Wochen ausgedehnt. Die gehörig dokumentirten Gesuche sind an die hochlöbliche k. k. Oberstaatsanwaltschaft in Graz zu stilisiren und beim hiesigen fürstbischöflichen Ordinariate einzureichen.

Die Kuratie Podkraj wird bis zum 20. Oktober d. J. ausgeschrieben. Die Gesuche sind an das Ordinariat einzusenden.

## V.

**Chronik der Diözese.**

Herr Dr. Johann Gogala, Ehrenmitglied, Religions-Professor am k. k. Obergymnasium und Direktor des sb. Knabenseminars wurde zum Direktor des sb. Merikalseminars und Herr Thomas Zupan, k. k. Gymnasial-Professor in Laibach, zum Direktor des Knabenseminars — Collegium-Aloysianum — ernannt.

Herr Anton Kerčon erhielt am 3. September d. J. die kanonische Investitur auf die Pfarre Vavta vas, in Herrn Franz Erzen, Pfarrkooperator in Unteridria, wurde die Pfarre Zalilog verliehen.

Herr Valentin Lah, Pfarrkooperator in Naklo, wurde als Missionär nach Bosnien entlassen.

Dem Neopresbyter, Herrn Josef Lesar wurde die Aufnahme in das höhere Bildungsinstitut für Weltpriester zum hl. Augustin in Wien gewährt.

Neuangestellt und versetzt wurden die Herren:

Arko Michael, Alumnus-Presbyter, als Pfarrkooperator in Škofja Loka.

Kljun Matthäus, Alumnus-Presbyter, als Kooperator und Rezen — Sichtenthal'scher Benefiziat in St. Martin bei Littai.

Bobek Alois, Pfarrkooperator in Loški Potok als solcher nach St. Georgen bei Svibno.

Zevnik Josef, Alumnus-Presbyter, als Pfarrkooperator in Loški Potok.

Zalokar Josef, Pfarrkooperator in Planina, als solcher nach Hrenovice.

Majar Kaspar, Alumnus-Presbyter, als Pfarrkooperator in Planina.

Mazgon Johann, Pfarrkooperator in Draga, als solcher nach Unter-Idria.

Pipan Andreas, Pfarrkooperator in Verhnika, als solcher nach Brezovica.

Weiss Gabriel, Pfarrkooperator in St. Georgen bei Svibno, als solcher nach Verhnika.

Lenasi Anton, Pfarrkooperator in Dobernič, als solcher nach Černiverh bei Idria.

Kurent Karl, Pfarrkooperator in hl. Kreuz bei Landstrass, als solcher nach Doberniče.

Lebar Jakob, Pfarrkooperator in Čatež, als solcher nach hl. Kreuz bei Landstrass.

König Georg, Pfarrkooperator in Cerklje, als solcher nach Vinica.

Rozman Franz, Pfarrkooperator in Vinica, als solcher nach Jesenice.

## VI.

**Einladung zur Einsendung der periodischen Eingaben und Ausweise.**

Die hochwürdigsten Herren wollen von dem zu Ende gehenden Solarjahre 1881 folgende periodische Eingaben und Ausweise an die betreffenden Dekanatsämter und diese an das Ordinariat einsenden, und zwar:

1. Die Angabe der Seelenzahl jeder einzelnen Kurazie.
2. Den Bedarf an Directorien und Schematismen für das Jahr 1882.
3. Den Ausweis der Bevölkerung nach der Religionsverschiedenheit.
4. Die Angabe allfälliger Abänderungen in der Poststation oder Postexpedition, zu welcher die einzelnen Kurazien des Dekanates gehören.
5. Die Angabe der geistlichen Bezirks- und Ortschaftsinspectoren.
6. Die Angabe etwaiger Defekte, welche im heurigen Diözesan-Schematismus vorkommen, und der Daten, welche zur Vervollständigung des Lokal-Index dienen.

## VII.

**Einladung zur Einsendung des Pränumerationspreises für das „Laibacher Diözesanblatt“.**

Den Pränumerationspreis für das „Laibacher Diözesanblatt“ pro 1881 im Betrage pr. 2 fl. 50 kr. wollen die P. T. Herren Abonnenten mittelst Postanweisung an die fürstbischöfliche Ordinariats-Kanzlei einsenden.

Vom fürstbischöflichen Ordinariate Laibach am 6. Oktober. 1881.